

*Siyasal Bilgiler Okulunun 88 inci yıldönümü müna-
sebetiyle Prof. İsmail Hakkı Görelî tarafından
4 Aralık 1944 de yapılan konuşma.*

Mektebimizin kurtuluş yıldönümüne raslıyan bu günde 3-4 sene-
denberi huzurunuzda konuşmak şerefi, *mektebin* en eski değilse de ol-
dukça eski mezunlarından biri olmak ve aynı zamanda başlangıcı itiba-
riyle *mektebin* 42 senelik naçiz bir hadimi bulunmak sıfatiyle bana nasip
olmaktadır.

Bu sene de öyle oldu.

Hal, mazi ile istikbalin birleştiği noktadır. İstikbal mazinin deva-
mı olduğunda şüphe yoktur. Hali iyice anlamak ve istikbale ona göre
hazırlanmak, maziyi bilmeye mütevakıftır. Geçen sene huzurunuzda
mektebin umumi hatları itibariyle kısa bir tarihçesini yapmıştım. Ancak
şu sene içinde mektep açıldı, bu sene şu yapıldı, bu yapıldı gibi kuru söz-
lerle yapılan kronolojik bir hulâsanın da faydası olmakla beraber mües-
sesenin geçirdiği safhaların içyüzünü aydınlatmak bakımından kâfi
gelmiyeceği şüphesizdir. Bugün öğretim, eğitim ve yönetim bakımın-
dan şimdiki şartlar içinde ve bütün konforu haiz şu binada okuyan genç
arkadaşlarımın, *mektebin* eski halini anlayabilmeleri ve bugünkü du-
rumla daha iyi bir mukayese yapabilmeleri için tedris ve idare bakımın-
dan *mektebin* geçirdiği devrelere ait hâtıralarıma dayanarak bazı ma-
ruzatta bulunmak istiyorum.

Maruzatıma, her zaman adlarını minnet ve hürmetle andığım bü-
yük hocalarımızdan bir ikisini anmakla başlayacağım. Bu büyük hoca-
larımız şimdi söyleyeceğim veçhile maruz kaldıkları şiddetli tazyiklere
rağmen talebenin gözünü açmak, muhakemelerini inkişaf ettirebilmek
için hiçbir fırsatı kaçırmazlardı.

Bu cümleden olarak rahmetli Ali Şehbaz efendiyi başta zikrede-
ceğim. Ali Şehbaz efendi Mülkiyede hukuku düvel ve hukuku ticaret
derslerini okuturdu; derste, dersin kuru mevzuları üzerinde kalmıyarak
her bahiste ve her söz arasında münasebet düşürüp uzun yılların tecrü-

besiyle hasıl ettiği geniş bir görüşle her meseleden bahseder ve talebeyi her şey hakkında tenvir ve irşada çalışırdı.

O sırada hiçbir dersin kitabı yoktu. Derste talebe tarafından hocaların takrirleri zaptolunarak taş basmasıyla formalar çıkarılırdı. Fakat hocalar bu takrirlerin foma haline konulmasına büyük ehemmiyet verirdi.

Çünkü formalarda hoş gitmiyecek bir sözün, bir fikrin mevcudiyeti, formalar elden ele geçerek mektep idaresinin ve Maarif Nezaretinin gözüne tesadüf edince hocalara ihtaratta bulunacakları gibi daha ileri bir ihtimal ile formalardaki bu kabil sözler veya fikirler bu şekilde ihbarat ile menfaat temin etmeyi meslek ittihaz edenlerin bin türlü tezvire fırsat vereceğinden ve en hafifi hocayı badema sınıfta bu yolda söz söylemekten mene müncer olabileceğinden, böyle bir hale mahal bırakmak istemezlerdi. Merhum da derste bizim için söyleyip te formalara geçmesini uygun görmediği sözlere ve meselelere işaret ederek not alınmamasını ihtar eder ve hattâ notları ertesi derste okutturarak icabeden cihetleri tashih etmekle beraber yukarda işaret ettiğim gibi o zamana göre tehlikeli addedilebilecek cihetleri nottan çıkartırdı. Yine bu cümleden olarak Portakal Mikail Paşadan sonra maliye okutan Nail Bey merhum, talebenin elinde imtihan mesuliyetine esas olacak bahisleri yazdırır, fakat onun haricinde yalnız zihinlerde menkuş kalmak üzere birçok ilâve ve tenkitler yapmaktan geri durmazdı.

Bu arada tarih hocamız merhum Abdurrahman Şeref Beyin adını anmamak haksızlık olur. Dersleri, Tarihi Devleti Osmaniye adıyla neşrettiği iki ciltlik eser üzerinden takibederdik. Fakat tarrihî her hâdiseyi anlatırken bizi tenvir için söylenmesi lâzım gelen noktaları kendine has bir ifade ile ilâve etmekle beraber hâdiselere münasebet alan bazı hikâyeler de naklederken hem dersi tatlılaştırır, hem de talebenin bahisler üzerine alâkasını çekmeye muvaffak olurdu.

Talebelerini evlâtları gibi seven ve onları tenvir ve irşat için hiçbir fırsatı kaçırmıyan büyük hocalarımız, söylelikleri bu kabil sözlerin kâğıt üzerinde izi kalmamasına dikkat ederler ve âdeta gümrükten mal kaçıran gibi büyük itina ile bu fikirleri telkine uğraşırlardı.

Başlıca hatırıma gelen şu üç misal kâfidir. Bir de bugünkü Siyasal Bilgiler Okuluna gelelim. Hocalar doğru bildikleri her şeyi, her ilmî hakikati hiçbir endişeye kapılmaksızın söylemek, öğretmek vaziyetindedir. Aradaki farkın ehemmiyeti o kadar bârizdir ki üzerinde fazla durmayı lüzumsuz görürüm.

Yine mukayeseye medar olmak için bir başka hâtıra temas edeceğim. *Mektebi* ikmal ettiğimiz 316 (1900) senesinde idi; daha henüz imtihanlar başlamamıştı. Üç sene bir arada yaşayan kırk arkadaş imtihanlar bitip te şahadetname aldıktan sonra her biri memleketin birer tarafına dağılacakları cihetle birbirlerini bir daha görmek imkânını bulup bulamayacaklarını düşünerek üç senelik sınıf arkadaşlığı hâtırasını tesbite medar olmak üzere bir resim çektirmeyi düşünürler. Aralarında karar vererek Beyoğlundaki fotoğrafhanelerden biriyle konuşup kararlaştırırlar. Tâyin olunan bir cuma günü sabahleyin kırk arkadaş birer ikişer fotoğrafhaneye giderler. İçlerinden yalnız bir kişi eksik olmak üzere toplanan otuz dokuz arkadaş toplu halde bir resim çektirirler.

Toplantıya gelmiyen arkadaşın ihbarı üzerine vaziyetten haberdar olan *mektep* müdürü, talebenin fotoğrafhaneden ayrılmalarından biraz sonra fotoğrafhaneye gelerek tehdit ile resmin camını alıp kırmış. Ertesi günü *mektebe* geldiğimizde de bu işin ele başlarından telâkki olunarak benimle şimdi kocaeli mebusu bulunan kıymetli arkadaşım İbrahim Süreyya Yiğit, müdürün karşısında bir hayli hırpalanmış ve birkaç ay sonra memur olacak bir vaziyete gelmişken nasıl olup ta zamanın icaplarını takdirde bu kadar idraksizlik gösterdiğimiz noktaları üzerinde ağır tevbihlere uğramıştık. Sınıf arkadaşlığı hâtırasını tesbit gibi gayet masum bir düşünce ile yapılan bu harekete verilmek istenilen ehemmiyet kırk gencin velevki masum bir düşünce ile de olsa toplu bir teşebbüse karar vererek tatbik mevkiine çıkarmaları imkânını bulduklarına göre başka her hangi bir düşünce ile de böyle bir karar üzerinde ittifak etmeleri ve bu karar üzerinde teşebbüse geçmeleri ihtimali dehşetle telâkki edilecek bir mahiyet almasından ileri gelmişti.

Bir başka noktaya daha temas edeceğim. *Mektebin* o zaman bir kütüphanesi vardı; fakat talebeden kimsenin kütphaneye uğradığını ve kütüphaneden istifade ettiğini hatırlamıyorum. Zaten talebenin elinde ders formalarından başka herhangi bir kitabın bulunmaması, idarece şiddetle mültezemdi. Şimdiyse *mektebin* muntazam bir kütüphanesi vardır ve hocalar kütüphaneden âzamî istifade etmelerini talebeye tavsiye ve onları teşvik etmektedirler.

Demindenberi söylediğim şeyler *Mektebi* Mülkiyenin eski halini genç arkadaşlarımın gözleri önünde belirtmeye kâfi gelmiştir zannederim. Siyasal Bilgiler Okulunun bugünkü vaziyetini eskisiyle mukayese etmeyi takdirlerine bırakıyorum. Bugünkü şartlar altında kendilerine düşen çalışma vazifesinin ehemmiyetini pek iyi kavramış olduklarından hiç şüphem yoktur.

Vazife bahsi üzerinde biraz durmaklığıma msüaade buyurmanızı rica ederim. İnsanlar muhtelif topluluklarla ilgilidir. Bir ailenin fertlerindendir. Bir şehirde, bir kasabada, bir köyde oturduğuna göre o mahallin hemşerisidir. Bir vilâyet ahalisindendir. Bir milletin ferdi, bir devletin vatandaşı, bir vatanın evlâdıdır. Bu topluluklara karşı bin türlü vazife ile mükellef olduğu gibi kendi nefesine karşı da birçok vazifeleri vardır. Bir mesleğe mensup olmak haysiyetiyle de birtakım vazifeleri olduğu düşünülebilir. Her hangi bir cemiyete, bir teşekküle karşı da bazı vazife taahhütlerinde bulunmuş olabilir.

Gerçi bir zamanlar mevcut olan Mezununi Mülkiye Cemiyeti bugün mevcut değildir. Fakat bütün Mülkiye ve Siyasal Bilgiler Okulu mezunları, ocaklarında yaşadıkları müddetçe kalplerinde işlenen mânevi bağlar sayesinde birbirlerine çok kuvvetle bağlı bir topluluk vücuda getirirler. *Mektepten* çıkanların diğer vazifelerine munzam olarak bir de feyiz aldıkları müessesenin şimdiye kadar lekelenmiyen şan ve şerefini muhafaza ve ilâ etmek vazifesi vardır. Vazife derken hatırıma geldi, bir yerde okumuştum. Meşhur İngiliz amiralı Nelson'un bir sözü varmış ki Londradaki heykelinin kaidesinde kazılı bulunuyormuş: «İngiltere herkesten kendi vazifesini yapmasını bekler». Bu sözün şümül ve ehemmiyeti üzerinde durmak yerinde olur. Gerçi bu sözün ilk hedefi vatan vazifesi olduğunda şüphe yoktur. En başta vatan vazifesi gelmekle beraber demin saydığım vazifelerin hiçbirisi de küçümsenemez.

Genç arkadaşlarımdan en samimî ricam şudur ki, yalnız *mektepte* değil *mektepten* sonra iş başında da vazife aşkını her şeyin fevkinde telâkki etsinler. Bütün vazifelerine en sıkı rabıtalara bağlansınlar; yorulmadan, usanmadan, üşenmeden, bıkmadan çalışarak hayatın her devre ve her safhasında çalışsınlar. Muvaffakiyet, şüphe yok ki, feragatle, fedakârlıkla, istikametle çalışanlara mevuddur.

Sözüme nihayet vermeden evvel büyük Millî Şefimizin altı sene evvel buradan bütün memurlara ve bütün millete verdikleri çok kıymetli direktifleri hepinize hatırlatmayı en şerefli bir borç sayar ve sonsuz ve candan bağlılığımızı ifade ederken hepinizin samimî hissiyatınıza tercüman olduğuma kani bulunuyorum. Her vesile ile mânevi huzurunda eğilmek en kutsal bir vazifemiz olan Atatürk'ün namını hürmet ve minnetle anarken bir vecizesine benzetmek suretiyle şu sözlerimle mâruzatıma nihayet veriyorum: *Ne mutlu bütün vazifelerimi hakkiyle yaptım diyebilene!*